

OŠ "Mladost"
Osijek

	 3.1. Kopiranje ili krađa	 5. i 6. razred
--	---	---

<p>Sažetak nastavne jedinice</p> <p>Učenici će upoznati značenje pojma <i>autorski rad</i>. Pogledat će i analizirati video o odgovornome ponašanju pri kopiranju i „skidanju“ materijala s interneta. Upoznat će pojmove: <i>copyright znak</i>, <i>autorsko pravo</i> i <i>fair use</i>. Rješavat će <i>online</i> križaljku te naučiti o piratiziranju, piratskim proizvodima, plagijatima i plagiranju. U završnome dijelu sata riješit će <i>online</i> listić kojim će ponoviti sadržaje obrađene na satu.</p>	<p>Cilj i ishodi učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – objasniti pojmove autorstva, piratizacije i plagijata – razmišljati o piratizaciji i plagijatu kao neodgovornome ponašanju na konkretnim primjerima – prepoznati <i>copyright</i> znak – upotrebljavati Creative Commons licence
---	---

Korelacija: Hrvatski jezik, Likovna kultura, Glazbena kultura, Engleski jezik, Informatika, sat razrednika

Nastavna sredstva i pomagala: videozapis, *online* križaljka– *Pirat*, *radni listić Kopiranje ili krađa*, računala/tableti

Uvodni dio

Motivacijske aktivnosti

10 minuta

Na početku sata učiteljica/učitelj postavlja pitanja:

1. Navedite jedan ili više primjera kad ste napravili nešto zbog čega ste bili ponosni na sebe.
2. U kojim ste se prilikama koristili tuđim radom kako biste stvorio vlastiti?
3. Na koji se način slikar dokazuje da je autor neke slike?
4. Što je autorski rad?

Učenici navode primjere koje stvaraju u školi ili u slobodno vrijeme: pjesme (stihove), priče ili stripove, likovna djela (slike, kipove), fotografije ili videouratke, pjesme/skladbe, ples/plesne korake itd.

OŠ "Mladost"
Osijek

Kako bi stvorili svoj rad, učenici se često koriste tuđim uradcima:

- knjigama pri pisanju domaće zadaće, referata ili pri izradi prezentacije, školskoga projekta
- fotografijama iz različitih časopisa pri stvaranju likovnih radova
- fotografijama s interneta pri izradi PowerPoint prezentacije
- videoisječcima ili glazbenim spotovima.

Autorski rad svaki je kreativni rad kojemu je poznat autor (ime i prezime, datum izrade/nastanka djela ili njegove objave).

Autorstvo se u realnome svijetu dokazuje potpisom autora.

Svaki slikar svojim potpisom daje oznaku slici koju je naslikao i time je ta slika njegov autorski rad.

Kako se autorstvo dokazuje u digitalnome svijetu doznat ćemo u videu *Čije je ovo?*

Glavni dio

30 minuta

Aktivnost 1

15 minuta

Učenici gledaju video *Čije je ovo?* od 2:34 minute:

https://www.youtube.com/watch?v=7GU2J0caf8U&list=UUu_VqpJ6y4XH0T3G4tUFDfw

Nakon gledanja slijedi usmena analiza filma.

Pitanja:

1. O čemu govori video *Čije je ovo?*
2. Što je *copyright* znak?
3. Ponašate li se odgovorno pri kopiranju ili „skidanja“ materijala s interneta?
4. Što treba učiniti ako se želi koristiti nečim s interneta što ima *copyright* znak?
5. Što je *fair use*?

Objašnjenje:

Video govori o odgovornome ponašanju pri korištenju tuđim kreativnim radom na internetu. Potiče učenike na razmišljanje o autorskom pravu i odgovarajućim načinima odgovorne upotrebe tuđega kreativnog rada.

Copyright znak (©) oznaka je autorstva nekoga kreativnog rada objavljenoga na internetu.

Autorsko pravo je pravo koje štiti prava stvaralaca (slikara, kipara, književnika, glazbenika, znanstvenika...) nekoga kreativnog rada tako da osoba koja želi kopirati, dijeliti ili koristiti se njihovim radom mora tražiti dopuštenje za to.

Većina materijala koji se nalaze na internetu, a koje se može kopirati, lijepiti, preuzimati ili dijeliti zaštićena je autorskim pravom.

OŠ "Mladost"
Osijek

Pri uporabi materijala s interneta potrebno je:

- pročitati licence za korištenje
- provjeriti tko je autor
- dobiti dopuštenje za korištenje
- navesti autora i izvor
- kupiti materijal (ako je potrebno)
- koristiti se njima odgovorno.

Fair use je pravo korištenja malim količinama rada zaštićenoga autorskim pravima bez traženja dopuštenja.

Aktivnost 2

15 minuta

Učenici rješavaju Online križaljku Pirat.

http://www.petzanet.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul3/m3-3.1-Kopiranje_ili_kradja-križaljka.htm

Rješenje križaljke je riječ *pirat*.

Pitanja u križaljci:

1. oznaka autorstva nekoga kreativnog rada objavljenoga na internetu (copyright znak)
2. umjetničko djelo slikara (slika)
3. naziv kreativnoga rada kojemu je poznat autor (autorski rad)
4. izraz za pravo korištenja malom količinom rada zaštićenoga autorskim pravima bez dopuštenja (fair use)
5. oznaka autorstva nekoga kreativnog rada u stvarnome svijetu (potpis)

Rješavanjem križaljke učenici ponavljaju pojmove prethodno spomenute na satu, a rješenjem križaljke (pirat) učiteljica/učitelj ih navodi na razmišljanje o neodgovornome ponašanju pri upotrebi materijala s interneta.

Pitanja:

1. Što znači riječ pirat?
2. Što je piratizacija?
3. Navedite nekoliko primjera piratizacije.
4. Što se može dogoditi osobi koja se bavi piratizacijom?
5. Što je plagijat?

Objašnjenje:

Pirati (grč. *πειρατής*, pirat) pljačkaši su koji obavljaju razbojstva na moru, ponekad i na obali.

Piratizacija je svako neovlašteno korištenje (krađa) zaštićenoga autorskog djela, preuzimanjem ili kopiranjem, s ciljem prodaje i zarade, a bez odobrenja autora toga djela.

Piratski proizvod je neovlašteno umnožen primjerak djela zaštićen autorskim pravom.

OŠ "Mladost"
Osijek

Piratizacija se događa na internetu kad osoba neovlašteno preuzima („skida“) igre, filmove, glazbu, fotografije i sl.

Piratizacija ima vrlo negativne posljedice. Naime, ako se ne proda dovoljan broj kopija nekoga digitalnog autorskog rada, npr. videoigre, iduće igre neće biti. Neće više biti moguća ni piratizacija jer nema originala. A originala nema jer nema razvojnoga tima. Razvojnoga tima nema jer nema novca kojim će se platiti. Novca pak nema jer se najveći broj kopija dijelio piratskim kanalima. Takvi su postupci ilegalni, a time i kažnjivi (novčana ili zatvorska kazna), zato je važno promišljeno i odgovorno postupati pri preuzimanju materijala s interneta.

Valja biti oprezan pri preuzimanju tuđega kreativnog rada bez navođenja izvornoga autorstva. Kad pišemo referat, izrađujemo plakat ili prezentaciju, kad se koristimo fotografijama, videoisječcima i sličnim, vrlo je bitno provjeriti tko je autor preuzetih materijala i tražiti dopuštenje za njihovu upotrebu.

Plagijat je čin prisvajanja ili kopiranja tuđega pisanog, umjetničkog ili drugog kreativnog rada u svoj vlastiti, bilo djelomice ili u cijelosti, bez navođenja izvornoga autorstva ili izvornika.

Plagiranje je nezakonito pripisivanje tuđega rada.

Završni dio

Aktivnost za zaokruživanje nastavne jedinice

5 minuta

Na kraju sata učenici rješavaju radni listić *Kopiranje ili krađa* u kojemu će ponoviti pojmove: autorsko pravo, *copyright* znak, plagiranje i piratiziranje.

http://www.petznet.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul3/m3-3.1-kopiranje_ili_kradja-listic-zavrzni-LK.pdf

OŠ "Mladost"
Osijek

Dodatne aktivnosti

Nacrtati stablo na što originalniji način, a zatim se potpisati i napisati datum kad je nastalo to autorsko djelo.

Obiteljske aktivnosti

Razgovarati o važnosti odgovornoga ponašanja pri preuzimanju materijala s interneta.

Literatura

http://www.hdpio.hr/varazdin/Detekcija_plagijata.pdf

<http://www.novolist.hr/Kultura/Piratizacija-bacila-industriju-na-koljena-kako-zastiti-autorski-sadržaj>

https://www.commonsemmedia.org/sites/default/files/uploads/classroom_curriculum/6-8-unit1-acreatorsrights.pdf

Prilozi

Online križaljka Pirat:

http://www.petznet.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul3/m3-3.1-Kopiranje_ili_kradja-krizaljka.htm

Online listić Kopiranje ili krađa:

http://www.petznet.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul3/m3-3.1-kopiranje_ili_kradja-listic-zavrsni-LK.pdf

Odaberi odgovor koji smatraš točnim.

1. Svaki kreativni rad kojemu je poznat autor (ime i prezime autora, datum izrade/nastanka djela ili njegove objave) naziva se:
 - a) umjetničko djelo
 - b) autorski rad
 - c) slika.
2. Legalno štiti tvoja prava na vlastiti kreativni rad i govori drugima kako ga mogu upotrijebiti:
 - a) Creative Commons
 - b) plagijat
 - c) autorsko pravo.
3. Plagijat je:
 - a) ilegalno preuzimanje materijala s interneta
 - b) čin prisvajanja ili kopiranja tuđega pisanog, umjetničkog ili drugoga kreativnog rada u svoj vlastiti (djelomice ili u cijelosti), bez navođenja izvornoga autorstva ili izvornika
 - c) definiranje autorskih prava kreativnoga rada.

OŠ "Mladost"
Osijek

4. Kako nazivamo krađu zaštićenoga rada (kopiranjem ili preuzimanjem) bez odobrenja njegova autora s ciljem prodaje i zarade?
- piratiziranje
 - autorstvo
 - fair use*

Rješenja!

Odaberi odgovor kojeg smatraš točnim.

- Svaki kreativni rad kojemu je poznat autor (ime i prezime autora, datum izrade/nastanka djela ili njegove objave) naziva se:
 - umjetničko djelo
 - autorski rad**
 - slika.
- Legalno štiti tvoja prava na vlastiti kreativni rad i govori drugima kako ga mogu upotrijebiti:
 - Creative commons
 - plagijat
 - autorsko pravo.**
- Plagijat je:
 - ilegalno preuzimanje materijala s interneta
 - čin prisvajanja ili kopiranja tuđega pisanog, umjetničkog ili drugoga kreativnog rada u svoj vlastiti (djelomice ili u cijelosti), bez navođenja izvornoga autorstva ili izvornika**
 - definiranje autorskih prava kreativnoga rada.
- Kako nazivamo krađu zaštićenoga rada (kopiranjem ili preuzimanjem) bez odobrenja njegova autora s ciljem prodaje i zarade?
 - piratiziranje**
 - autorstvo
 - fair use*